

Tariq Ali: Fiasko i Afghanistan

[Ur [Sidecar](#), 16 augusti 2021. Översättning från engelska, Göran Källqvist]

Talibanernas övertagande av Kabul den 15 augusti 2021 är ett stort politiskt och ideologiskt nederlag för det amerikanska imperiet. De fullpackade helikoptrar som förde personal från den amerikanska ambassaden till Kabuls flygplats påminde förbluffande mycket om scenerna i Saigon – nu Ho Chi Minh City – i april 1975. Den hastighet med vilken de talibanska trupperna svepte fram över landet var häpnadsväckande, deras strategiska skarpsinne anmärkningsvärt. En veckolång offensiv slutade triumferande i Kabul. Den 300.000 man starka afghanska armén föll sönder. Många vägrade strida. I själva verket gick tusentals av dem över till talibanerna, som omedelbart krävde marionettregeringens ovillkorliga kapitulation. President Ashraf Ghani, en av de amerikanska mediernas favoriter, flydde från landet och sökte sin tillflykt i Oman. Det återupplivade Emiratets fana svajar nu över hans presidentpalats. I vissa avseenden är inte den närmaste liknelsen Saigon, utan Sudan på 1800-talet, då Mahdis trupper svepte in i Khartoum och gjorde general Gordon till martyr. William Morris hyllade Mahdis seger som ett bakslag för det brittiska imperiet. Men medan de sudanesiska upprorsmakarna dödade en hel garnison bytte Kabul härskare utan större blodspillan. Talibanerna försökte inte ens inta den amerikanska ambassaden, än mindre skjuta mot amerikansk personal.

20-årsminnet av ”Kriget mot terrorismen” slutade således med ett förutsägbart och förutsett nederlag för USA, NATO och andra som anslutit sig. Oavsett hur man ser på talibanernas politik – jag har varit en hård kritiker i många år – så kan man inte förneka deras bedrift. Under en period har USA kunnat ödelägga det ena arablandet efter det andra utan att det uppstod något som helst motstånd som kunde utmana ockupanterna. Detta nederlag kan mycket väl bli en vändpunkt. Det är därför Europas politiker klagat. De stödde USA villkorslöst i Afghanistan, och även de har förödmjukats – ingen mer än Storbritannien.

Biden hade inga alternativ. USA hade tillkännagivit att det skulle dra sig tillbaka från Afghanistan i september 2021, utan att uppfylla något av sina ”befrielsemål”: frihet och demokrati, lika rättigheter för kvinnor och att talibanerna skulle krossas. Även om USA kanske är obesekrat militärt, så visar de tårar som fälls av förbittrade liberaler att förlusten har en djupare omfattning. De flesta av dem – Frederick Kagan i *New York Times*, Gideon Rachman i *Financial Times* – anser att tillbakadragandet skulle ha skjutits upp för att hålla talibanerna borta. Men Biden ratificerade bara den fredsprocess som Trump hade inlett, med Pentagons stöd, och där en överenskommelse hade nåtts i februari 2020 i närvaro av USA, talibanerna, Indien, Kina och Pakistan. Det amerikanska säkerhetsetablissemanget visste att invasionen hade misslyckats: talibanerna kunde inte kuvas oavsett hur länge de stannade. Uppfattningen att Bidens hastiga tillbakadragande på något sätt har stärkt de militanta är struntprat.

Faktum är att i mer än 20 år har USA misslyckats att bygga upp något som skulle kunna gottgöra dess uppdrag. Den skarpt upplysta Gröna zonen omgavs hela tiden av ett mörker som invånarna i zonen inte kunde fatta. I ett av världens fattigaste länder lades varje år miljarder ut på luftkonditio-

nering i kasernerna som inhyste de amerikanska soldaterna och officerarna, medan mat och kläder regelbundet flögs in från baser i Qatar, Saudiarabien och Kuwait. Det var knappats någon överraskning att en enorm slum växte upp i Kabuls utkanter, när fattiga samlades för att leta efter smått och gott i soptunnorna. De låga löner som utbetalades till den afghanska säkerhetstjänsten kunde inte övertyga dem att kämpa mot sina landsmän. Armén som hade byggts upp under två decennier hade redan tidigt infiltrerats av talibananhängare, som fick gratis utbildning i användning av modern militär utrustning och fungerade som spioner åt det afghanska motståndet.

Det var den "humanitära interventionens" bedrövliga verklighet. Men ära den som äras bör: landet har upplevt en enorm ökning av exporten. Under åren med talibanerna var opiumproduktionen noga kontrollerad. Efter USA:s invasion har den ökat dramatiskt, och står nu för 90% av den globala heroinmarknaden – vilket får en att fundera om denna utdragna konflikt åtminstone delvis borde betraktas som ett nytt opiumkrig. Biljoner dollar har gjorts i profiter som har delats mellan de sektorer i Afghanistan som betjänade ockupationen. Officerare från väst betalades bra för att möjliggöra handeln. Var tionde ung afghan är nu opiummissbrukare. Siffrorna för NATO:s trupper är inte tillgängliga.

Vad gäller kvinnors ställning har inte mycket förändrats. Det har inte skett särskilt stora sociala framsteg utanför den av icke-statliga organisationer nerlusade Gröna zonen. En av landets ledande feminister i exil anmärkte att afghanska kvinnor hade tre fiender: västs ockupation, talibanerna och Norra alliansen. När USA lämnar, sa hon, kommer de att ha två. (När detta skrivs kan det kanske ändras till en, eftersom talibanernas framryckning i norr besegrade delar av alliansen innan Kabul erövrades). Trots upprepade förfrågningar från journalister och kampanjdeltagare har inga tillförlitliga siffror presenterats om sexindustrin som växte för att betjäna de ockuperande arméerna. Inte heller finns någon trovärdig våldtäktsstatistik – trots att amerikanska soldater ofta använde sexuellt våld mot "misstänkta terrorister", våldtog afghanska civila och godkände de allierade milisernas övergrepp mot barn. Under kriget i Jugoslavien mångdubblades prostitutionen, och regionen blev centrum för sexhandeln. FN:s inblandning i denna lönsamma verksamhet var väldokumenterad. I Afghanistan har alla detaljer ännu inte kommit fram.

Mer än 775.000 soldater har stridit i Afghanistan sedan 2001. Av dessa dödades 2.448, tillsammans med 4.000 amerikanska kontraktsanställda. Enligt försvarsdepartementet sårades omkring 20.589 i strid. De afghanska förlusterna är svåra att beräkna, eftersom "dödade fiender" som innefattar civila inte räknas. Carl Conetta från *Project on Defense Alternatives* beräknade i mitten av januari 2002 att minst 4.200-4.500 civila hade dödats som en konsekvens av USA:s angrepp, både direkt som offer för flygbombningarna och indirekt under den humanitära kris som följde. 2021 rapporterade *Associated Press* att 47.245 civila hade gått under på grund av ockupationen. Afghanska civilrättsaktivister angav en högre totalsiffra, och hävdade att 100.000 afghaner (många av dem inte stridande) hade dött och tre gånger så många hade skadats.

2019 publicerade *Washington Post* en 2.000 sidor lång intern rapport som hade beställts av USA:s federala regering för att analysera sitt längsta krigs misslyckanden: "Afghanistanpappren". Den baserades på en rad intervjuer med amerikanska generaler (pensionerade och aktiva), politiska rådgivare, diplomater, hjälparbetare och så vidare. Deras samlade bedömning var förödande. General Douglas Lute, "tsar för Afghanistankriget" under Bush och Obama, erkände att "vi saknade en grundläggande förståelse av Afghanistan – vi visste inte vad vi gjorde... Vi hade inte den minsta

aning om vad vi tog på oss... Om det amerikanska folket kände till hur dåligt det fungerade.” Ett annat vittne, Jeffrey Eggers, en pensionerad attackdykare i flottan och anställd på Vita huset under Bush och Obama, betonade det enorma slöseriet med tillgångar: ”Vad fick vi för denna insats på 1 biljon dollar? Var det värt 1 biljon? ... Efter att vi hade döda Usama bin Ladin sa jag att Usama troligen skrattade i sin vattenfyllda grav, med tanke på hur mycket vi hade spenderat i Afghanistan.” Han kunde ha tillagt: ”Och ändå förlorade vi.”

Vem var fienden? Talibanerna, Pakistan, alla afghaner? En amerikansk veteransoldat var övertygad om att minst en tredjedel av de afghanska poliserna var drogmisbrukare och ytterligare en stor del talibananhängare. Det utgjorde ett stort problem för de amerikanska soldaterna, som en anonym chef för specialstyrkorna vittnade om 2017: ”De trodde att jag skulle ge dem en karta som visade var de goda bor och var bovarna bor... Det tog flera samtal för att de skulle inse att jag inte har tillgång till den informationen. I början fortsatte de bara fråga: ’ Men vilka är bovarna, var finns dom?’”

Donald Rumsfeld uttryckte samma uppfattning 2003. ”Jag känner inte till vilka bovarna är i Afghanistan eller Irak”, skrev han. ”Jag läser all information från samhället, och det låter som om vi känner till en hel del, men när man tittar närmare på det visar det sig att vi i själva verket inte har något som det går att dra några slutsatser av. Vi har helt otillräcklig information om människorna.” Oförmågan att skilja mellan en vän och en fiende är allvarligt – inte bara på filosofisk, utan också på praktisk nivå. Om man inte kan skilja mellan allierade och fiender efter en terroristattack på en fullpackad marknadsplats, så blir svaret att angripa alla, vilket därmed skapar ännu fler fiender.

Överste Christopher Kolenda, rådgivare till tre generaler, pekade på ett annat problem med USA:s uppdrag. Redan från början var korruptionen hejdlös, sa han. Karzais regering var ”självorganiserad till en kleptokrati”.* Det undergrävde strategin efter 2002 att bygga en stat som kunde överleva efter ockupationen. ”Korruption i liten skala är som hudcancer, det finns sätt att hantera den och det kommer troligen att gå bra. Korruption i ministerierna är som tjocktarmscancer. Det är värre men om man hittar den i tid går det nog bra. Men kleptokrati är som hjärncancer, den är dödlig.” Den pakistanska staten – där kleptokrati finns på samtliga nivåer – har förstås överlevt i decennier. Men saker och ting var inte så lätta i Afghanistan, där försöken att bygga en nation leddes av en ockupationsarmé och centralregeringen hade ett svagt folkligt stöd.

Hur var det med de falska rapporterna att talibanerna var besegrade och aldrig skulle återvända? En högre tjänsteman i Nationella säkerhetsrådet funderade om de lögnar som hans kollegor spred:

Det var deras förklaringar. Exempelvis: blir [talibanernas] attacker värre? ”Det beror på att det finns fler mål för dem att skjuta mot, så fler attacker är en felaktig mätare av instabilitet.” Och när attackerna är ännu värre efter tre månader? ”Det beror på att talibanerna är desperata, så det är i själva verket ett tecken på att vi håller på att vinna” ... Och det bara fortsatte och fortsatte av två skäl: för att alla inblandade skulle se bra ut, och för att få det att se ut som om truppena och resurserna hade effekter av ett slag där det skulle bli ännu värre i landet om man drog tillbaka dem.

Allt detta var en öppen hemlighet i NATO-Europas ambassader och försvarsministerier. I oktober 2014 medgav den brittiska försvarsministern Michael Fallon att ”militära misstag gjordes,

* Kleptokrati, ungefär ”stöldstyre” – öa.

politikerna begick misstag vid den tiden och det sträcker sig 10, 13 år bakåt i tiden... Vi kommer inte under några omständigheter att skicka stridande trupper till Afghanistan.” Fyra år senare omplacerade premiärminister Theresa May brittiska trupper till Afghanistan, och fördubblade deras antal ”för att hjälpa till att tackla situationen”. Nu upprepar brittiska media det utrikesdepartementet har sagt, och kritiserar Biden för att ha vidtagit fel åtgärd vid fel tidpunkt, och chefen för de brittiska väpnade styrkorna, sir Nick Carter, antyder att en ny invasion kan bli nödvändig. Tories icke-ministrar, kolonialnostalgiker, journalistdrängar och Blair-lismare radar upp sig för att kräva en permanent brittisk närvaro i den krigshärjade landet.

Det förvånande är att varken general Carter eller hans informationskällor verkar ha uppmärksammat omfattningen på den kris som den amerikanska krigsmaskinen ställdes inför, så som den skildras i ”Afghanistanpappren”. Medan de amerikanska militärplanerna sakta har vaknat upp till verkligheten, hänger deras brittiska motsvarighet fortfarande fast vid en fantasibild av Afghanistan. Vissa hävdar att tillbakadragandet kommer att hota Europas säkerhet, när al-Qaida omgrupperar under det nya islamska emiratet. Men dessa prognoser är oärliga. I flera år har USA och Storbritannien beväpnat och hjälpt al-Qaida i Syrien, precis som de gjorde i Bosnien och Libyen. Sådant spridande av rädsla kan bara fungera i ett trask av okunnighet. För den brittiska allmänheten verkar det åtminstone inte ha gått fram. Ibland tvingar historien på ett land viktiga sanningar genom att visa fakta på ett tydligt sätt eller avslöja eliten. Det nuvarande tillbakadragandet kommer troligen att bli ett sådant tillfälle. Britterna är redan fientligt inställda till Kriget mot terrorn, och kan komma att hårdna i sitt motstånd mot militära erövringar.

Hur ser framtiden ut? USA upprepar den modell som utvecklades för Irak och Syrien, och har tillkännagivit att en permanent militär specialenhet, med 2.500 soldater, ska stationeras på en bas i Kuwait, redo att flyga till Afghanistan och bomba, döda och lemlästa om det blir nödvändigt. Samtidigt besökte en hög talibandelelegation Kina i juli förra året, och lovade att deras land aldrig skulle användas som startramp för angrepp på andra länder. Hjärtliga diskussioner hölls med den kinesiska utrikesministern, som sades täcka handels- och ekonomiska förbindelser. Toppmötet påminde om liknande möten mellan det afghanska mujahedin och västledare på 1980-talet: de förstnämnda uppträdde i sin Wahhabiklädsel och reglementsenliga skägg med Vita huset eller Downing Street nr 10 som imponerande bakgrund. Men med NATO på reträtt är nyckelspelarna nu Kina, Ryssland, Iran och Pakistan (som utan tvivel har givit talibanerna strategisk hjälp, och för vilka det är en enorm politisk och militär seger). Ingen av dem vill ha ett nytt inbördeskrig, i direkt motsats till USA och dess allierade efter Sovjetunionens tillbakadragande. Med hjälp av Rysslands fortsatta inflytande i norr kanske Kinas nära förbindelser med Teheran och Moskva gör det möjligt för dem att säkra en skör fred för medborgarna i detta traumatiserade land.

Mycket tonvikt har lagts vid medelåldern i Afghanistan: 18 år i en befolkning på 40 miljoner. I sig själv betyder det ingenting. Men det finns hopp om att unga afghaner kommer att sträva efter ett bättre liv efter den 40-åriga konflikten. För afghanska kvinnor är kampen på intet sätt över, även om bara en enda fiende återstår. I Storbritannien och på andra ställen måste alla de som vill kämpa vidare byta fokus till flyktingarna som snart kommer att knacka på NATO:s dörr. En tillflyktsort är det minsta väst är skyldiga dem: ett ynkligt skadestånd för ett onödigt krig.

Se också: Tariq Ali, [‘Mirage of the Good War’](#), NLR 50 (2008).